

VÄRLDEN ÄR INTE LÄNGRE VAD DEN VAR

Vi, som har en tradition av att stänga varandra ute från gemenskapens bord därför att vi tolkar Kristi närvaro olika, börjar upptäcka att Gud är större än kyrkan och större än kristendomen. Sökandet efter Gud och längtan efter Gud förenar oss även när andras liv med Gud är helt annorlunda än vårt eget. Detta kommer att få konsekvenser.

Några episoder i nyhetsflödet etsar sig fast därför att de är tecken på något nytt. Till exempel mannen som togs om hand av en thailändsk familj och fick bo hos dem. Han fick kärlek och omtanke.

– Hade de bara haft två skjortor och jag behövde dem, hade jag fått båda, sade han.

Jag tänkte på Jesus.

– Om någon vill processa med dig för att få din skjorta, så ge honom din mantel också, sade han i Bergspredikan. Det är samma inställning. Men det är en stor skillnad. De thailändska värdarna är inte fostrade i den judiskt-kristna västerländska moralen. De är buddhister.

För något mer än hundra år sedan hävdade en tysk lutheran att den lutherska moralen är överlägsen all annan moral. I den från kolonialtiden nedärvda västerländska synen på andra världsdelars kulturer finns dessutom ett underförstått stråk av att västerländsk moral, luthersk eller inte, och västerländsk religion är överlägsen omvärldens. Den romersk-katolske teologiprofessorn Hans Küng har försökt att göra upp med denna syn i sitt arbete med Parliament of World Religions och att där samla världens alla religioner till en gemensam fredsinsats.

Vi lever i datorernas värld. Allt är utveckling. Meningsfullhet. Korrigerbart om det blir fel. Men naturen är inte en dator. I naturen tycks det finnas nedlagt ett mönster av utveckling och bakslag. Börsuppgångar avlöses av depressioner. Människor längtar efter barn men får inga egna. Våld sker till synes meningslöst. Naturkatastrofer bryter in och förvandlar livet till ett oändligt lidande för många människor.

Episod två som etsat sig fast är i detta sammanhang stark. En präst från norska kyrkan, lutherdomens och den rena lärans symbol i Norden, förrättar en avskedsakt över stoftet efter en ettårig pojke från Tromsö. Akten äger rum i ett buddhistempel. Kunde den tanken ens tänkas tidigare?

Vi upplever just nu en stor religiös generositet från företrädare för thailändsk buddhism. Om motsvarande katastrof hade skett i Sverige med buddhistiska turister från Thailand eller Japan, hade då ett kyrkorum i Svenska kyrkan upplåtits för en liknande buddhistisk rit? Av oss som har svårt redan att upplåta Svenska kyrkans kyrkorum för kyrkliga handlingar med en kristen frikyrkopastor?

Hårdhänt har vi nu lärt oss att när katastrofen drabbar oss gemensamt, då bryter den levande relationen till Den obeskrivbare och Helige igenom de murar som vaktslagningen om de egna trossanningarna och de egna institutionsintressena byggt upp.

Vi, som har en tradition av att stänga varandra ute från gemenskapens bord därför att vi tolkar Kristi närvaro olika, börjar upptäcka att Gud är större än kyrkan och större än kristendomen. Sökandet efter Gud och längtan efter Gud förenar oss även när andras liv med Gud är helt annorlunda än vårt eget. Detta kommer att få konsekvenser.

Jordbävningen i Lissabon 1755 utlöste en kris för gudstron. Hur kunde kärlekens och allmaktens Gud tillåta detta? Krisen idag gäller regeringen och det inte bara i vårt land. Allmakten har blivit inomvärldslig. I globaliseringens spår ställer medborgarna nya krav på staten, som staten hittills inte varit rustad för. Resebyråer och försäkringsbolag har haft ansvaret för turisternas väl och ve. Staten har övervakat och samordnat. Plötsligt ställs krav på att staten går in under en operativ uppgift som den varken är van att utföra eller har organisation för.

Ingen vill nog ha en allsmäktig stat i den bemärkelsen att staten skall svara för resebyråverksamhet och reseförsäkringar, men frågan måste nu ställas på ett nytt sätt om statens roll och var gränsen går för statens ansvar i en global gemenskap.

Trosbekännelsens ord om en allsmäktig Gud fick sina associationer i 300-talets förvandling av kyrkan till en kopia av romarrikets maktstruktur. Uppgiften blev att hålla samman ett kyrkoimperium genom gemensam lära och gemensam rit. I toppen på maktpyramiden sattes den Gud som genom Jesus Kristus förkunnade att störst är den som tjänar. Paulus förkunnade den korsfäste Kristus och att Guds svaghet är starkare än människorna.

Guds framträdande i världen genom Jesus Kristus var inte en gigantisk maktmanifestation med vapen i hand utan en ensam man ridande på en åsna mot nederlaget på korset. Detta nederlag är den avgörande segern. Dödens makter kan inte förinta Gud. Men Gud förintar inte heller dödens makter. Gud kallar oss till kamp mot det onda och till medmänsklig solidaritet.

Artur Lundkvist upplevde maktlösheten i jordbävningen i Agadir 1960. Han skrev en dikt om sin upplevelse som i bearbetning ingår i ett psalmbokstillägg: *"Djupen sätter han i skälkning. All vår säkerhet bryts ner som halmstrån."* De orden känns nog som en sann beskrivning av alla som upplevde katastrofen i Asien 2004. Lundkvist fortsätter:

*"Vi har blott att överlämna
oss - ej vilja annat än hans vilja,
och hans kärlek, alltid densamma,
ofrånkompig och mot alla vänd."*

Detta upptäckte också Lina Sandell-Berg, som skrev sin älskade psalm *"Blott en dag ett ögonblick i sänder..."* efter en kris i tron på Guds allmakt och Guds kärlek. Tron på allmakten och tron på kärleken kunde hon inte förena sedan hon sett sin pappa spolas överbord från en båt på Vättern. Hon kom så småningom fram till att Guds kärleks armar bar hennes pappa både i livet här på jorden och efter detta livet, och då bröt tron fram på

nytt. Hon upptäckte att livets hemlighet är att ta blott en dag ett ögonblick i sänder i förvisning om att kärlekens Gud är mig alla dagar nära.

I Bibeln finns ett universalistiskt drag som vi från tid till annan förträngt. Mose togs om hand av en faraonisk prinsessa och gifte sig med dottern till en icke-hebreisk stamhövding och präst. De vise männen kom från Österns länder, av allt att döma från Iran, för att bringa Barnet sin hyllning. De var troligen av zoroastrisk tro. I varje fall var den inte av judisk stam och tro.

Katastrofen har vållat ett oändligt lidande för ofattbart många människor. Återverkningarna kommer vi kanske att få känna av i generationer. Det skulle vara ett positivt inslag i allt eländet om allt detta lidande också kunde resultera i något gott, om de sanningar som uppenbarats i katastrofen kunde resultera i en fördjupad gemenskap mellan folk och nationer av olika kulturtradition och olika religion.

Thailand var inte det land som drabbades hårdast, men det var det land där flest svenskar fick sin sista stund på jorden. En hel del av dem kommer aldrig att få vila i svensk jord. De är inte glömda av Gud, men de har liksom Jesus inte lämnat någon grav efter sig.

Folken i Thailand och Sverige förenas efter denna katastrof med djupa band. Thailändsk sjukvård och thailändsk medmänsklighet har varmt hjärtat på många svenskar. Thailändare i behov av vård har fått stå tillbaka i viljan att ge gästerna omsorg. Hur manifesterar vi detta inför framtiden? Ett monument i Phuket? Fördjupade relationer mellan våra folk och stater?

(© Bengt Wadensjö, 2005.)